

A Kossuth-nóta eredete

*Gyorsan gyűlt a maroknyi tábor,
Az ellenség haladta százszor, -
De annak népe hazafi...*

[...]

*Harcolni sebben, éhen, fázva,
Győzni s halni nevetve, játszva:
Oly könnyű volt mindannyinak!
Tompá Mihály*

A magyar határon, Bécs felől is dörögtek immár az ágyúk!... Windischgrätz betört zsoldos hadával. Karácsonyi ünnepet jött köszönteni az ifjú honvédseregnek a »Mikulás!«

Perczel oroszláni bátorsággal szállt szembe a túlnyomó ellenséggel. Maroknyi hős csapata nagy véráldozattal engedett át minden talpalatnyi tért a a tízszerre nagyobb osztrák haderőnek, mely feltarthatatlanul nyomult Pest felé. E nem várt veszedelemben a nemzeti kormány sürgős rendeletet adott ki, az alvidéki táborból négy honvédzászlóalj előfogaton siessen csatlakozni Görgei seregéhez, mely a fővárosban volt. Atyám [Egressy Gábor] kormánybiztosi hivatalát csapatvezéri állással cserélte föl. Néhány nap alatt hatszáz főnyi önkéntes hadat toborzott össze Szegeden és vidékén, hogy azt Pest védelmére vezesse. Zászlóalj: a 33-dik, más három zászlóaljjal együtt Becskerek mellől, a Kiss Ernő táborából, négy nap alatt elérkezett parasztszekereken Pestre. A hosszú úton, fedetlen szekereinken s a muszka hidegben annyira átfáztunk, hogy ideérkezve, dermetségünk miatt képtelenek voltunk azonnal táborba szállni.

Az első nap tehát a polgársághoz szállásoltak el bennünket. Nekünk, a 33-dik zászlóalj tisztjeinek, a »Magyar királyhoz« címzett vendéglőben adtak lakást. A jótékony üdülés után, december 29-én, zászlóaljunk Budára ment át. Itt a Vérmezőn napestig fegyverben állva, hallgattuk Perczel ágyúinak dörgését Mór felől. Két nap és két éjjel vesztegelt így az alvidékről felhozott négy zászlóalj nyílt táborban a Vérmezőn. Itt borult ránk szilveszter éjszakája, a szabad ég alatt, hóban, fagyban, szélviharban. A rendkívüli hideg, mely ez évben uralkodott, ezen az éjszakában érte el fő fokát. Emiatt honvédeink nagy része szolgálatképtelen lett. Kénytelenek voltunk néhány órára a közelben levő házakba menekülni, hogy megmerevült tagjainkat jeges borogatással orvosoljuk. Önfeláldozó házigazdáinknak köszönhetjük, kik családtagjaikkal fennvirrasztva, egész éjjel ápoltak bennünket, hogy másnap ismét fegyverbe állhattunk. De az átélt fagyhaló idő utóhatását bajtársaim nagy része bizonytalansággal egész életén át megsínylette, miként én, ma is lábaimon viselem emlékeztető bélyegét...

Amily kínos, épp oly bosszantó volt a mindinkább közeledő ágyúszó hallatára ez egy helyben való tétlen várakozásunk. Harmadnapra tehát, az általános zúgolódásra, útnak indítottak bennünket az ágyúzás irányában, Bia felé. Alighogy ide értünk, egy órai ácsorgás után, ismét visszarendeltek Buda alá, noha a csatazajt már egészen közélről hallottuk. Budán ismét a Vérmezőn álldogáltunk reggelig. Ekkor, január 4-én, Görgei parancsára, a Dunán átkelve, Vác felé vettük utunkat.

Perczel, a Görgei csatlakozását hasztalan várva Cegléd felé vonult vissza. Itt találta Pestre menő útjában atyámat, önkénteseivel, tudatván vele, hogy Görgei kardcsapás nélkül engedte át Pestet Windischgrätznek. E lesújtó hírre atyám Szegedre vezette vissza embereit, kiket aztán a hős Földváry Sándor parancsnoksága alá helyezett. E csapattal vette be később Földváry, Perczel vezérlete alatt a híres szenttamási sáncokat. Vácon Görgei kiadván hírhedt proklamációját, mintegy tizenhatezer főnyi seregével tovább haladt a bányavárosok felé, utóvédül Guyon hadtestét bízván meg, melyhez a 33-ik zászlóaljjal én is tartoztam. Január 10-én érkeztünk Ipolyságra. Itt ért utol bennünket Csórics, mintegy húszezernyi osztrák hadával. Míg Görgei tovább haladt a rettenthetetlen Guyon pár ezer főnyi hadtestével, hősileg tartotta fel a túlnyomó ellenséget s ezzel folyton csatázva Szántóig vonultunk vissza.

Az osztrákok kifáradva a napestig tartó üldözésben, s az élelmiszer hiánya miatt deprimáltán, Szántó előtt megállapodtak. Mi pedig háborítlan folytattuk utunkat Harsányig, ahol Görgeit január 11-e alkonyatán beértük. Néhány órai pihenés után Harsányból gyors menetben haladtunk ismét tovább, rövid megállapodásokkal, egyfolytában Selmecig. Hadjáratunknak valóságos napóleoni »alpesi útja« volt ez, mégpedig zord téli kiadásban... Az ide vezető zaklatott és emberfőlötti terhes utunkban halottam először a »Kossuth nótát«, mely akkor született meg. A megtörhetlen hazafiúi lelkesedés szülte ezt, mely ezzel akarta kiegészíteni, erősíteni, fölemelni a zászlóaljak megtizedelt létszámát, a honvédség lelki erejét, mintegy ellensúlyozására ama fekete-sárga csőrű madárseregnek, mely végveszedelmét, már-már elpusztulását károgtatja a csüggedetlen magyar haderőnek.

Egész nap a magas hóval borított meredek hegyeken és erdőségeken törve utat zászlóaljjammal, estefelé már nagyon ki voltunk merülve s az állomás még mindig messze volt... Fáradt testünk, a lábunkhoz tapadt hóval, csaknem megbírhatlan súllyal nehezedett reánk. De megállnunk nem volt szabad. Taktikai, mint egészségi szempontok egyaránt tiltották ezt. A dermesztő hidegben lépten-nyomon az összeroskadás, a teljes kimerülés veszélye fenyegetett. Soraink közt bandukolt e válságos utunkban Sárközi elmaradhatatlan cigányzenekara is, melyet a dúsgazdag Inkey Kázmér őrnagy, az egész hadjárat folyamára szerződtetett zászlóaljunkhoz. Ezek, hadi felszerelés nélkül, csupán hangszereikkel terhelten, szívós természetükkel könnyebben bírhatták a gyaloglást; de azért ők is gémberedten, nagy lihegve tölték maguk előtt

a csikorgó hideget. Nyomasztó törtetésünk közepett rájuk rivall Gosztonyi József századosom:

- No fiúk, hol a virtus? Hát befagyott a nóta? Sárközi, lelket a hegedűbe, meg mibelénk is!...
Rajta! Zendítsetek rá a javából!

A java nóta bizony most dermedve volt. De azért párját ritkító zenekarunk nekifanyalodott. A cigányzenészek nyomott hangulatát, elkeseredését festette a hangszereikre került s a helyzethez illő mélabús dal:

*»Jegenyefa tetejében,
Száll a holló feketében...«* □

Ennek a dallamára rögtönözte mindjárt útközben, egyik költői lelkületű honvédtársunk az örökéletű, történelmi nevezetességű szöveget:

*»Kossuth Lajos azt üzenete,
Hogy kevés a regimentje ...
Ha mégegyszer azt üzeni:
Mindnyájunknak el-kell menni!...«*

Nosza, nekünk se kellett több! A zene, a dal, a Kossuth-név fölhevítette, át- meg átjárta egész valónkat. Egyik csoport a másik után vette át a dalt... S néhány száz lépés nyomán már az egész hadosztály zengte a nagy hóviharban lelkesedve, fáradhatlanul és gyorsított lépésben a csodatevő dalt, refrénjével, hogy: *»Mindnyájunknak el kell menni!«* a célra, a diadalra, a hazáért és szabadságért! ...

Mint egy nagy búcsújárás, e nótával vonultunk be jégpáncélosan Selmece, az egész város lakosságát felvillanyozva, mely páratlan szívességgel jött elénk, borovicskát és meleg italokat osztva szét honvédeink között.

A Kossuth-nóta eredete

Írta: Egressy Ákos

2019. március 15. péntek, 00:00 - Módosítás: 2019. július 07. vasárnap, 09:57

A dal szerzői már rég elnémultak. De a »nótájok« tovább él, örök, mint a honszeretet és a szabadságvágy!

Forrás:

Téli Esték, 1909 XII. évfolyam, 9-10. szám. 11-12.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/TeliEstek_1909/?pg=66&layout=s